

איש מצרי

ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן: (שמות פרק ב פסוק יט).¹

שמות רבה פרשה א סימן לב – הריגת האיש המצרי הביאה את משה למדין

"ותאמרנה איש מצרי הצילנו מיד הרועים" - וכי מצרי היה משה? אלא לבושו מצרי והוא עברי.² דבר אחר: "איש מצרי" - משל לאחד שנשכו הערוד והיה רץ ליתן רגליו במים.³ נתנן לנהר וראה תינוק אחד שהוא שוקע במים, ושלח ידו והצילו. אמר לו התינוק: אילולי אתה כבר הייתי מת! אמר לו: לא אני הצלתיך אלא הערוד שנשכני וברחתי הימנו, הוא הצילך. כך אמרו בנות יתרו למשה: יישר כחך שהצלתנו מיד הרועים! אמר להם משה: אותו מצרי שהרגתי, הוא הציל אתכם. ולכך אמרו לאביהן: איש מצרי, כלומר: מי גרם לזה שיבוא אצלנו? - איש מצרי שהרג.⁴

ילקוט שמעוני תורה רמז קסו - איש מצרי מבית המלוכה

... ויהי בהיות הילד בבית המלך בבגדי ארגמן לבושו ויגדל בקרב בני המלך. ויהי מקצה שנים חמש עשרה לבוא בית המלך היא שנת שמונה עשרה ליום היוולדו, ויתאוו הילד אל אביו ואל אמו וילך אליהם.⁵ "ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו", ויהי כראות האיש המוכה את משה וינס אליו לעזרה, כי האיש משה נכבד וגדול בבית פרעה. ויאמר אליו: בי אדוני, האיש המצרי הזה בא הלילה אל ביתי ויאסרני, ואל אשתי בא לפני, ועתה מבקש את נפשי לקחתה.⁶ ויהי כשמוע משה הדבר הרע הזה ויחר אפו מאד, "וירא כי

¹ שמונה פסוקים קודם, כאשר משה יוצא לראות בסבל אחיו ומזדהה איתם, הכתוב אומר: "ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו". "איש מצרי - נוגש היה, ממונה על שוטרי ישראל" - מבאר רש"י. ממנו נולד המקלל שבספר ויקרא פרק כד פסוק י (כשהערים הנוגש המצרי על אשתו של השוטר הישראלי, ראה פירוש רש"י שם וכן שמות רבה פרשה א סימן כח להלן בהערה 6, ובדברינו [עבודת פרך](#)). שם משה הורג "איש מצרי", וכאן, מכנות בנות יתרו את משה: איש מצרי. הכיצד? נראה שהמקרא בא ללמדנו שהכל עניין של סיטואציה ונקודת מבט.

² מהו "איש מצרי" שרואות הרועות? אדם שלבוש כמצרי, כראוי למי שגדל בבית פרעה. בחיצוניותו - איש מצרי, אבל ברוחו ובנפשו - איש עברי. הרי כבר בת פרעה מזהה אותו בבירור: "מילדי העברים זה" (שמות ב ו). האם סיפרה לו את מוצאו? אולי זה פשר שתיקת פרשני המקרא בפסוק זה, שלא ראו בתואר זה של משה - איש מצרי - שום קושי. ובפסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרק ב הוא אומר: "ותאמרנה איש מצרי - לפי שהיה מולדתו ממצרים, קראוהו איש מצרי" וגם ב"מולדת" זו אין לכאורה שום משמעות מיוחדת מעבר למקום בו נולד וגר משה עד שברח למדין. כמו שנאמר בימינו על יהודי חו"ל: אמריקאי, אנגלי, צרפתי וכו'. ובאמת שמעתי שיש שמקפידים לומר: יהודי מצרפתי, יהודי מארה"ב ולא יהודי צרפתי, יהודי אמריקאי וכו'. ולשומע ינעם.

³ יש ערוד ויש ערוד. ערוד הוא סוג של חמור בר, ראה איוב לט ה: "מי שלח פרא חפשי ומסרות ערוד מי פתח". ראה גם מסכת כלאים פרק א משנה ו: "הסוס והפרד הפרד והחמור החמור והערוד אל"פ שדומין זה לזה כלאים זה בזה". ובמסכת ברכות ט ע"ב: "מאימתי קורין את שמע בשחרית? משיכיר בין תכלת ללבן ... רבי מאיר אומר: משיכיר בין זאב לכלב; רבי עקיבא אומר: בין חמור לערוד". ואילו ערוד הוא סוג של לטאה ארסית, חברבר, שנשיכתו מאד מסוכנת. ראה מסכת ברכות לג ע"א: "מעשה במקום אחד שהיה ערוד והיה מזיק את הבריות, באו והודיעו לו לרבי חנינא בן דוסא. אמר להם: הראו לי את חורו! הראוהו את חורו, נתן עקבו על פי החור, יצא ונשכו ומת אותו ערוד. נטלו על כתפו והביאו לבית המדרש. אמר להם: ראו בני, אין ערוד ממית אלא החטא ממית. באותה שעה אמרו: אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו ל ערוד שפגע בו רבי חנינא בן דוסא". ומי שאינו צדיק כמו ר' חנינא בן דוסא ואינו מלומד בניסים מה יעשה? ימהר להיכנס למים שם אין הערוד (החברבר) יכול לשהות. ראה ירושלמי ברכות פרק ה הלכה א: "אמרין עליו על רבי חנינא בן דוסא שהיה עומד ומתפלל ובא חברבר והכישו ולא הפסיק את תפילתו. והלכו ומצאו אותו חברבר מת מוטל על פי חורו. אמרו: אי לו לאדם שנשכו חברבר ואי לו לחברבר שנשך את ר' חנינא בן דוסא. מה עיסקיה דהדין חברבריא? כד הוות נכית לבר נשא, אין בר נשא קדים למיא - חברברא מיית. ואין חברברא קדים למיא - בר נשא מיית". ועד כאן בעסקי ערודים, ערודים וחברברים.

⁴ המדרש הולך סחור סחור, דרך הסיפור על הערוד שהוא המשל למצרי שמשה הרג ובעטיו נאלץ לרוץ למים (לבאר מדין) ושם פגש את התינוק שעמד לטבוע (בנות יתרו שהרועים גרשו) - העיקר לא לכנות את משה "איש מצרי". ראה במקבילה במדרש תנחומא שאף תמה ושואל: וכי דמות מצרי הייתה לו למשה? ואלה דבריו בסימן יא בפרשתנו: "ותבואנה אל רעואל אביהן ותאמרן איש מצרי הצילנו - וכי בדמות איש מצרי היה משה? אלא אילולי איש מצרי שהרג משה, לא היה נכנס למדין. משל לאחד שנשכו ערוד וכו'". וההמשך הוא בדומה לשמות רבה שהבאנו. האם מדרש תמים הוא זה או שמא דווקא מתוחכם שמניח שמשה לא היה מסתובב במדבר סיני, שטח חסות מצרי, בבגדים שבהם קל לזהותו. ראה דברינו [השבועה שנשבוע משה ליתרו](#) בפרשה זו.

⁵ "הילד" הוא משה שעפ"י מדרש זה יצא מבית פרעה לבקש את משפחתו ועמו בגיל שמונה עשרה כשבגר והיה לאיש. ראה שמות רבה א כו שבגיל שלוש מסרה יוכבד את משה לבת פרעה לאחר שגמלה מלהניקו. בתוספת 15 שנה של ילדות ונערויות בבית פרעה, הרי לנו 18 שנה. ובמדרשים אחרים, שמות רבה א כז, יצא משה מבית פרעה בגיל עשרים ויש אומרים אף ארבעים. (ראה דברינו [ויצא אל אחיו](#) בפרשה זו). ראה ספרי דברים פיסקא שנו: "משה היה במצרים ארבעים שנה ובמדין ארבעים שנה ופירנס את ישראל ארבעים שנה". ועכ"פ, ראה במדרש שם, וכן בשמות רבה א כו את כל התיאורים המופלאים על משה ומבחן הגחלת והזהב שקודמים לקטע שהבאנו.

⁶ ראה הסיפור על הנוגש המצרי שבא בערמה על אשתו של האיש הישראלי שכעת הוא גם נוגש בו, בשמות רבה שנאן א כח: "פעם אחת הלך הנוגש המצרי אצל שוטר ישראל ונתן עיניו באשתו שהיתה יפת תואר בלי מום. עמד לשעת קריאת הגבר והוציאו מביתו וחזר המצרי ובא על אשתו והיתה סבורה שהוא בעלה ונתעברה ממנו. חזר בעלה, מצא המצרי יוצא מביתו. ... כיון שידע הנוגש שידע בו, חזר לעבודת הפרך והיה מכה אותו ומבקש להורגו ... והיה משה רואה והביט בו ... אמר: ודאי זה חייב הריגה".

אוצר המדרשים (אייזנשטיין) ויושע עמוד 150 – לא מחה על "איש מצרי" של בנות יתרו

... וכששמעתי דבריה הטובים וראיתי שהרועים גרשו את צפורה ואחותיה, הצלתי אותן מיד הרועים וגם דלה דליתי להם והשקיתי את צאנן. "ותבאנה אל רעואל אביהן" - ואני באתי עמהן ונכנסו הן תחילה ואני עמדתי בחוץ. כשראה אותן יתרו אמר להן: "מדוע מהרתן בוא היום?" "ותאמרנה איש מצרי הצילנו מיד הרועים" - ואני שמעתי מבחוץ שהן מעידות עלי שאני מצרי, ובשביל שלא נכנסתי ואמרתי: איש עברי אני, לא אזכה ליכנס לארץ ישראל!¹³

שמות רבה פרשה ה סימן א – נתלש מבית אבא

אמר ר' חמא: בן י"ב שנה נתלש משה רבינו מבית אביו.¹⁴ למה כן? שאילו גדל בבית אביו ובא ואמר להן לישראל הדברים, לא היו מאמינים בו, שהיו אומרים: אביו מסכה לו! לפי שיוסף מסרה ללוי, ולוי לקהת, וקהת לעמרם. לכך נתלש מבית אביו. וכשהלך והגיד לישראל כל הדברים, לפיכך האמינו בו, שנאמר: "ויאמן העם".¹⁵

רמב"ן שמות פרק ג פסוק יח – מסורת מול תלישות

"ושמעו לקולך" – מאליהן. מכיוון שתאמר להם לשון זה, מיד ישמעו לקולך. שכבר סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף, שבלשון הזה נגאלין. יעקב אמר להם: "ואלהים פקוד יפקוד אתכם" (בראשית נ כד), יוסף אמר להם: "פקוד יפקוד אלהים אתכם" (שם כה). לשון רש"י. אולי ידרוש הרב כי יוסף אמר פעמים פקד יפקוד, להגיד שהיתה מסורת בידו מאביו.¹⁶ ובאלה שמות רבה (ג יא)¹⁷: "מיד ושמעו לקולך. למה? שמסורת גאולה היא בידם, שכל גואל שיבוא ויאמר להם פקידה כפולה, הוא גואל של אמת". זה לשונם באגדה זו. ויש עלך לשאול: ומנין להם שיאמינו? שמה שמע משה במסורת הזאת כמותם. ויש לומר כך קבלו מיוסף ששמע מפי הנביא אביהם, שהראשון שיבוא ויאמר להם בלשון הזה הוא יהיה הגואל אותם, גלוי וידוע לפני הקב"ה שלא יבא אדם ויכזב בהם, בכך הבטיחם.¹⁸

יציאתו של משה לאחיו העבריים והזהרותו איתם, והעימות עם פרעה, והניתוק מבתיה בת פרעה שגידלתו כבן וידעה היטב כי: "מִלֵּדֵי הָעִבְרִים זֶה" (שמות ב ו). אחרי כל זאת נקרא משה "איש מצרי". ראה שוב דברינו [ויצא אל אחיו](#) בפרשה זו.

¹³ מדרש זה מנסה להיות לפה למשה ולהגן על כך שלא קפץ מיד ותיקן את בנות יתרו שהוא עברי, כאשר הן מתארות ליתרו אביהן מה אירע שם ליד הבאר. נראה שקל להזהרות עם מדרש מאוחר זה ולמחות על 'היחס הנוקשה' של מדרש דברים רבה לעיל כלפי משה ולחפש סיבות טובות והוגנות יותר מדוע לא זכה משה בחייו ואף במותו להיכנס לארץ ישראל. ראה דברינו [כי לא תעבור את הירדן הזה](#) בפרשת ואתחנן שם מנינו סיבות רבות וטובות כגון שלא להניח את דור המדבר לבדו (במדבר רבה יט יג: "אמר לו הקב"ה למשה: באיזה פנים אתה מבקש ליכנס לארץ? משל לרועה שיצא לרעות צאנו של מלך ונשבת הצאן"). אבל ספר חסידים (מרגליות) סימן קיז, לא מוכן לתת שום הנחה ומנוחה למשה ואף קובע את העניין למנהג אם לא להלכה ממש: "ישראל ששומע שאומר עליו שהוא גוי, צריך לומר יהודי אני. מנלן? ממשה רבנו עליו השלום. אמר: רבש"ע, יכנסו עצמותי בארץ הואיל ולא זכיתי ליכנס כמו עצמות יוסף. אמר הקב"ה: דמודה בארעיה - יקבר בארעיה. יוסף על שאמר כי גונב גונבתי מארץ העברים (בראשית מ' טו) - זכו עצמותיו לקבר בארץ. אבל אתה, ששתקת כששמעת שאמר עלך איש מצרי הצילנו מיד הרועים (שמות ב' י"ט) ולא אמרת איש עברי אנכי, לכן לא יכנסו עצמותיך לארץ". תואר "איש מצרי" בתחילתו וגם בסופו של גדול נביאי ישראל.

¹⁴ ענין גיל י"ב חשוב להראות שמה עדיין לא היה נער בוגר ושאינו יכול היה למסור לו את סוד הגאולה כפי שנראה בהמשך. אבל העניין לא מסתדר בדיוק עם סיפור המקרא. בגיל י"ב העבירה אותו יוכבד לרשותה של בת פרעה? ועכ"פ, השווה שוב עם גיל שמונה עשרה במדרש ילקוט שמעוני בעמוד הראשון וכן דברינו בהערה 5 לעיל.

¹⁵ מדרש זה מצטרף לקו המדגיש את "מצריותו" (נכריותו) של משה בתחילת דרכו, אך מאיר את כל העניין באור חדש לגמרי ומזוית אחרת. לכתחילה ובכוונת מכוון, לא בדיעבד ולא כתירוץ או הצטדקות או כדבר שראוי לגינוי או עונש. ההיגיון של המדרש הוא "בהפוכה". אילו היה משה גדל בבית אביו ומקבל במסורת מעמרים, שקיבל מקהת, שקיבל מלוי שקיבל מיוסף (שים לב למעבר משבט יוסף לשבט לוי!) – את הסוד של "פקוד יפקוד" (ראה בראשית נ כה) – היו בני ישראל אומרים שהוא פשוט אומר את מה ששמע בבית אביו ולא ה' נגלה אליו - שהוא "רכיל מגלה סוד", שהוא מפטפט כנער או אפילו חמור מזה, שהוא כזבן ("משיח שקר"?). אבל עכשיו שהוא גדל בבית פרעה ונלקח לשם טרם שהתבגר (במקרא בעודו תינוק בן שלושה חדשים), והוא בא עם הבשורה הזו, ודאי שה' נגלה אליו! האם אין אנו שומעים בין השיטין גם את האמונה באיש חיצוני יותר מאשר ב"מישהו משלנו"? ש"אין נביא בעירר"? האם זו הייתה כוונת המכוון שמנהיג עם ישראל יגדל בבית פרעה, כי לאיש עברי "מבית טוב" לא היו בני ישראל מאמינים? ואנו גולשים לנושא "[ויאמן העם](#)" שהקדשנו לו דף מיוחד בפרשה זו.

¹⁶ רמב"ן מעיר כאן על הלשון ברש"י שהוא מצטט (ראה פירוש רש"י, שמות ג יח) שכתוב בה: "סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף", שלא מצאנו שיעקב משתמש בלשון "פקוד יפקוד" (רק בלשון כללית: "הִנֵּה אֲנִי מֵת וְהָיָה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם", בראשית מח כא ואף זה נאמר רק ליוסף). אלא שיוסף משתמש בביטוי זה פעמיים כאילו במקום אביו. האחת, שאביו אמר לו והשנייה שהוא מוסר לאחיו לפני מותו. אגב, דברי רש"י מבוססים על מדרש שמות רבה ג ח ושם באמת כתוב רק "יוסף" ולא "יעקב ויוסף" ומן הסתם טעו המעתיקים והמלבה"דים.

¹⁷ מדרש שמות רבה שרמב"ן מצטט כאן מופיע בדפוסים שלנו בסעיף ח של פרשה ג. ואנו פיסקנו את הקטע הזה ברמב"ן עפ"י נוסח שמות רבה במהדורת א. א. הלוי שבידינו.

¹⁸ רמב"ן מעורר מעצמו, כך נראה, את השאלה של המדרש שהסימן "פקוד יפקוד" אולי אינו מספיק. שמה זו רק מסורת שלא ברור מתי תתגשם ומי שבא ואומר, אין זה מעיד שהוא השליח ושה' דיבר איתו.

אבל במקום אחר מצאתי שם (בשמות רבה ה א): "אמר ר' חמא ברבי חנינא: בן שתיים עשרה נתלש משה מבית אביו. למה? שאילו גדל בבית אביו ובא ואמר להם המעשים, לא היו מאמינים בו, שהיו אומרים אביו מסרם לו. לפי שיוסף מסרה ללוי ולוי לקחת וקחת לעמרם. ולכך נתלש מבית אביו. וכשהלך והגיד לישראל כל הדברים, לפיכך האמינו בו, שנאמר: (להלן ד לא) "ויאמן העם". וכוונתם "שיוסף מסרה ללוי" לומר שיעקב גילה סודו ליוסף באהבתו אותו, בו בלשון השביע יוסף לאחיו כולם. וגילה ללוי כי הוא אמר להם כלשון הזה מפני המסורת שבידו מאביו, וציווה שיהיה הדבר סוד.¹⁹

ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פסקא שנז – שמונים שנים של הכנה

"ומשה בן מאה ועשרים שנה", זה אחד מארבעה שמותו בן מאה ועשרים שנה ואלו הם: משה והלל הזקן ורבן יוחנן בן זכאי ורבי עקיבה. משה היה במצרים ארבעים שנה ובמדן ארבעים שנה ופרנס את ישראל ארבעים שנה.²⁰

אבן עזרא שמות פרק ב פסוק ג – אילו היה גדל בין אחיו לא היו יראים ממנו

ומחשבות השם עמקו, ומי יוכל לעמוד בסודו, ולו לבד נתכנו עלילות. אולי סבב השם זה שיגדל משה בבית המלכות להיות נפשו על מדרגה העליונה בדרך הלימוד והרגילות, ולא תהיה שפלה ורגילה להיות בבית עבדים. הלא תראה, שהרג המצרי בעבור שהוא עשה חמס. והושיע בנות מדן מהרועים, בעבור שהיו עושים חמס להשקות צאנן מהמים שדלו. ועוד דבר אחר, כי אילו היה גדל בין אחיו ויכירוהו מנעוריו, לא היו יראים ממנו, כי יחשבוהו כאחד מהם.²¹

רד"ק יחזקאל פרק כ פסוק ט – גם משה לא הצליח לשכנע את כל העם

לעיניהם - כי המצרים היו שומעים בדבר אליהם הנביאים והיו מבטיחים אותם להוציאם מתוכם אף קודם משה רבינו ע"ה. כי משבא אליהם משה רבינו עליו השלום בשליחות האל, לא החזיקו במעשיהם הרעים, שהרי אמר: ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל. והאמינו במשה מפני האותות שעשה לעיניהם ולא עשו כן הנביאים הראשונים. ובדברי רבותינו ז"ל כי אף משבא אליהם משה רבינו עליו השלום בשליחות האל היו בהם רשעים ולא שבו מדרכם הרעה ואותם מתו בג' ימי אפילה כדי שלא יראו המצריים במפלתם וישמחו להם.²²

שבת שלום

מחלקי המים

¹⁹ גלשנו לעניין סוד "פקוד יפקוד" ממי הוא התחיל (יעקב או יוסף), איך התגלגל לאורך הדורות ומה תוקפו. ובאמת הוא עניין לדרוש בפני עצמו בפעם אחרת בפרשה זו או בפרשת ויחי. שהרי זה חוט השני המחבר בין ספר בראשית וספר שמות ומעידה על רצף הסיפור. ועניינינו הפעם הוא שמי שזכה לבוא עם סוד זה ולזכות באמון העם ("ויאמן העם", לפחות בתחילה) הוא דווקא מי ש"נתלש מבית אביו" ומכונה ונראה כ"איש מצרי". לצד הגאולה הניסית, מתרחשים האירועים בדרך מדינית-טבעית מתוחכמת.

²⁰ ראה שם על שאר הדמויות: הלל, רבן יוחנן בן זכאי ור' עקיבא. בהנחה שהמדרש לא בא סתם לפרט לנו את תולדות חייו של משה (ושאר הדמויות שם), אלא "לומר לנו משה", נראה שעל מנת לפרנס את ישראל ארבעים שנה, כולל הוצאתם ממצרים, מתן תורה והנהגתם במדבר ארבעים שנה, יש לעבור את שתי תקופות ארבעים שנה הקודמות: לרכוש מנהגי מלכות בבית פרעה מחד גיסא, ולהיות רועה צאנן אצל יתרו כהן עבודה זרה מאידך גיסא. ראה דברי הקנטור של יונתן בן הרכינס "בכור שטן" לר' עקיבא ותשובתו בגמרא יבמות טז ע"א: "אמר לו: אתה הוא עקיבא, ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו? אשריך שזכית לשם, ועדיין לא הגעת לרועי בקר! אמר לו רבי עקיבא: ואפילו לרועי צאנן!".

²¹ ראה גם פירושו של אבן עזרא לשמות ב יא: "ויצא אל אחיו - המצרים, כי בארמון המלך היה. וטעם "מאחיו", אחר הזכיר עברי ממשפחתו, כמו אנשים אחים אנחנו (בראשית יג, ח)". אבן עזרא מפריד בין שני "אחיו" שבפסוק. הראשון, "ויצא משה אל אחיו" מדבר על אחיו המצריים של משה, איתם הוא מתרועע יום יום בארמון המלך ובחצרות אצולת מצרים. השני, "וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו" מכוון על בני ישראל שהם אחיו של משה בקשרי משפחה. ראה דברינו [ויצא אל אחיו](#) בפרשה זו.

²² להבנת רד"ק זה יש לעיין בפרק כ ביחזקאל פסוקים א-ט, המתארים את שעבוד מצרים וסירוב בני ישראל לצאת משם במילים חריפות ביותר: "... ביום בָּחַרְנוּ בְּיִשְׂרָאֵל וְאָשָׂא יָדֵינוּ לְזָרַע בְּיַת יַעֲקֹב וְאָוָדְנוּ לָהֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאָשָׂא יָדֵינוּ לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם ... וְאָמַר אֱלֹהֵם אִישׁ שְׂקוּצֵי עֵינָיו הַשְּׁלִיכוּ וּבְגָלוֹלֵי מִצְרַיִם אֶל תִּטְמְאוּ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: וַיִּמְרוּ בִי וְלֹא אָבִו לְשִׁמְעַע אֵלַי אִישׁ אֶת שְׂקוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא הַשְּׁלִיכוּ וְאֶת גְּלוֹלֵי מִצְרַיִם לֹא עָזְבוּ וְאָמַר לְשִׁפְףֵי חֲמַתִּי עֲלֵיהֶם לְכָלוֹת אֲפִי בָהֶם בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרַיִם: וְאָעַשׂ תְּלַמְעַן שְׂמִי לְבַלְתִּי הַחַל לְעֵינֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִמָּה בְּתוֹכָם אֲשֶׁר נוֹדַעְתִּי אֱלֹהֵם לְעֵינֵיהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם". השווה גם עם תהלים קו שם הלשון חריפה פחות אבל בקורתית גם כן. החידוש של רד"ק (לא מצאנו מקור אחר) הוא שנביאים רבים נשלחו לגאול את ישראל קודם משה ובני ישראל לא האמינו בהם. רק במשה האמינו, "מפני האותות שעשה לעיניהם", מה שלא עשו הנביאים שקדמו למשה (וגם אמונה זו הייתה חלקית, שכן לא כל בני ישראל שמעו אל משה וכידוע גם רק מיעוט יצא ממצרים, ראה כל הדרשות על "וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים"). ואולי גם זה שמשה ידע להגיד "פקוד יפקוד" כפי ראינו ברמב"ן לעיל. אבל לנו נראה להוסיף שאולי זה היה הבדל נוסף חשוב בין משה ובין "הנביאים הראשונים" שרד"ק אינו מגנה או פוסל אותם כנביאי שקר וכזב. כנראה שנביאים אלה היו "יהודים (עברים) טובים", בעוד שמשה בא מבית פרעה והיה "איש מצרי".